

MATERIALS PER A UNA BIBLIOGRAFIA DE LLUÍS MONTANYÀ

a cura d'ESTHER CENTELLES

El mes de març de 1985, segons informà el diari *Avui*, va morir a Ginebra Lluís Montanyà.¹ La seva trajectòria professional, encara que breu, va ser força intensa: inicià la seva tasca periodística com a crític literari, l'any 1926, a la gasetta de Sitges *L'Amic de les Arts* i, després d'haver col·laborat en algunes de les més prestigioses publicacions dels anys vint i trenta, deixà d'escriure, definitivament, l'any 1938 amb l'èxode de la guerra civil;² d'aquest període ens resten, però, dispersos en revistes i diaris, més d'un centenar d'articles, alguns dels quals d'un valor històric prou considerable. Montanyà va ser un bon coneixedor —i un bon divulgador— de la literatura francesa contemporània, però també s'interessà per la literatura catalana i castellana del seu temps. De la seva obra cal destacar, sobretot, alguns aspectes molt concrets: el

1. «Ha mort Lluís Montanyà, teòric de l'avantguarda», *Avui* (22-III-1985), p. 22. Cal assenyalar que el segon cognom de Lluís Montanyà és Angelet i no pas Alegret com consta en aquest article. D'altra banda, també segons aquesta notícia que es basa segurament en la data de naixement donada per AMS [Albert Manent] a la *GEC* (vol. X, p. 217), Lluís Montanyà va morir «als vuitanta anys»; tanmateix, Montanyà no va néixer el 1905, com això faria pensar, sinó el 1903 (exactament el 23 de març), data recollida per Ernesto Giménez Caballero en un esbós biogràfic que li dedicà («Itinerarios jóvenes de España: Gasch, Dalí. Montanyà», *La Gaceta Literaria*, 47, 1-XII-1928, p. 5) i que em va confirmar el mateix Montanyà en una carta datada a Ginebra el 20-I-1976.

2. Montanyà es va exiliar primer a França i després, de manera definitiva (no retornà mai al nostre país), a Ginebra. Segons ell mateix m'informà (en la carta citada en la nota anterior), durant el seu exili només va publicar un article, sobre Jacint Verdaguer, en el setmanari francès *Les Lettres Françaises* del qual no conservava la referència exacta.

seu paper, fent pinya amb Salvador Dalí i Sebastià Gasch, en l'avantguardisme català, i la seva actitud, com a intel·lectual, durant la guerra civil.³ Donat, doncs, que Montanyà no va recollir en volum els seus escrits⁴ i que aquests ofereixen un interès remarcable per a l'estudi de certs temes de la literatura catalana contemporània, al mateix temps que són un bon material a tenir en compte en una possible història de la crítica literària al nostre país, sembla oportuna la publicació de la seva bibliografia.

En primer lloc cal assenyalar que a causa de la dispersió de l'obra de Montanyà i de les dificultats de consulta del material m'ha estat impossible aconseguir que aquesta bibliografia fos exhaustiva; tanmateix, hi consta, sens dubte, la major part de la seva producció. Hi apareixen, ordenades alfabèticament, les publicacions en les quals Montanyà va col·laborar (inclòs el *Manifest Groc*) amb les referències dels articles localitzats en cada una d'elles, ordenats cronològicament. Si bé tinc notícia de la probable col·laboració de Montanyà en altres publicacions, aquí no hi apareixen consignades perquè no m'ha estat possible consultar-les: aquest és el cas de les revistes *Mediodía* i *Gallo*,⁵ i de *Les Lettres Françaises*.⁶ A més, cal fer constar que Montanyà va ser redactor en cap de *La Vida Literària a Catalunya*, gaseta radiada de la Institució de les Lletres Catalanes; encara que en aquesta publicació Montanyà no hi signà cap article i, per tant, no apareix en la bibliografia, si resseguim les seccions anònimes «Esdeveniments literaris» i «Informacions», hi trobem, en més d'una ocasió, els seus interessos i, evidentment, la seva

3. Per a un estudi més detallat de l'obra de Montanyà vegeu el pròleg a Lluís Montanyà, *Notes sobre el superrealisme i altres escrits*, a cura d'Esther Centelles, Barcelona, Edicions 62 («Antologia Catalana», 86), 1977. Pel que fa al tema de l'avantguarda vegeu l'estudi de Joaquim Molas, *La literatura catalana d'avantguarda (1916-1938)*, Barcelona, A. Bosch, 1983. Sobre el període de la guerra civil vegeu el pròleg a *Contes de guerra i revolució*, a cura de Maria Campillo, Barcelona, Laia («Les Eines de Butxaca», 16), 1981.

4. Una selecció dels seus articles va ser publicada a Lluís Montanyà, *op. cit.* (en la bibliografia apareixerà citat Montanyà, 1977). També n'hi ha algun de produït a Joaquim Molas, *op. cit.* (en la bibliografia apareixerà citat Molas, 1983).

5. De la col·laboració de Montanyà en aquestes dues revistes andaluses, inspirades per Federico García Lorca, en dóna constància Ernesto Giménez Caballero, *op. cit.*

6. Veg. n. 2.

ploma.⁷ Finalment, cal dir que sempre que algun dels articles ha estat escrit en col·laboració amb altres autors o signat amb inicials identificables⁸ ho he anotat després de la referència corresponent; de la mateixa manera, si han estat reproduïts, n'he donat notícia.⁹

*L'Amic de les Arts*¹⁰

- «*El gris i el cadmi* de Josep Maria Junoy», 2 (maig 1926), pp. 4-5.
- «*Le rappel a l'ordre* de Jean Cocteau; Escriptors, lectors i editors; *Ellen et Jean en Thébàide* de Gaston Rioux», 3 (juny 1926), pp. 3-4.
- «*Sous le soleil de Satan* de Georges Bernanos», 4 (juliol 1926), pp. 4-5.
- «Algunes consideracions sobre crítica literària. Jean Cocteau-Jacques Maritain. Elogi del Jazz-Band», 5 (agost 1926), pp. 12-14.
- «*Rien que la terre* de Paul Morand», 6 (setembre 1926), pp. 4-5.
- «*El Arca de Noé* de Luis Araquistain», 7 (octubre 1926), p. 4.
- «*El Arca de Noé* de Luis Araquistain (acabament). *Bernard Quesnay* d'André Maurois», 8 (novembre 1926), pp. 2-3.
- «Stéphane Mallarmé», 9 (desembre 1926), pp. 6-8.
- «Superrealisme», 10 (31-I-1927), pp. 3-4. Reproduït a Montanyà, 1977, pp. 13-16.
- «*Le mauvais garçon* d'Henry Pourrat. *Partir...* de Roland Dorgelès», 11 (28-II-1927), pp. 12-14.
- «La doble glòria de Petrarca», 12 (31-III-1927), pp. 23-24.
- «*Relacions* de Josep Pla. De l'individualisme, a propòsit de *Jean de Maufranc* de Jules Romains, i de *L'écorché* de Robert de Traz», 13 (30-IV-1927), pp. 28-29.
- «Henri Ghéon i el teatre poètic religiós», 14 (31-V-1927), pp. 36-37.

7. Així, a la secció «Informacions», s'hi troba notícia, en diverses ocasions, de revistes franceses (*La Nouvelle Revue Française*, *Les Nouvelles Littéraires*, que eren punt de referència habitual en Montanyà). D'altra banda, dins la secció «Esdeveniments literaris» hi ha, per exemple, una notícia intitolada «Ernst Töller a Barcelona» (33, 27-VIII-1938, pp. 6-7) que és pràcticament idèntica a una altra, sobre el mateix tema, publicada per Montanyà a *Meridià* (34, 2-IX-1938, p. 6).

8. Va ser el mateix Montanyà (en la carta citada en la n. 1) que m'informà que els articles signats M. A. a la revista *Meridià* eren seus.

9. Veg. n. 4.

10. Hi consta com a «redactor permanent» des del núm. 8 (novembre 1926).

- «*La caravana* de Millàs-Raurell», 15 (30-VI-1927), pp. 44-45. Reproduït a Montanyà, 1977, pp. 17-19.
- «*Jardins de Sant Pol* d'en Pere Coromines. *Canciones* de Federico García Lorca», 16 (31-VII-1927), pp. 54-56. Reproduït parcialment a Montanyà, 1977, pp. 20-23.
- «Notes en llapis (*Le diable au corps* de Raymond Radiguet. *Poil de carotte* de Jules Renard. *Lewis et Irène* de Paul Morand. *Si le grain ne meurt* d'André Gide. *Le baiser au lepreux* de François Mauriac)», 17 (31-VIII-1927), pp. 67-68.
- «*Poemes d'amor i de camí* de J. M. Rovira Artigues», 18 (30-IX-1927), p. 88.
- «Paul Morand», 19 (31-IX-1927), pp. 97-98.
- «El diàleg dels amics. Rèplica a N'A. Escasans. Resposta al senyor Joan Gols», 20 (30-XI-1927), pp. 106-108.¹¹
- «La jove poesia andalusa (*Perfil del aire* de Luis Cernuda. *Caracteres* de José Bergamín)», 22 (29-II-1928), pp. 165-166. Reproduït a Montanyà, 1977, pp. 29-32.
- «La jove poesia andalusa (*Guía de jardines* de Rogelio Buendía. *Vuelta* de Emilio Prados. *Ejemplo* de Manuel Altolaguirre. *Gallo*, revista de Granada). Cartells literaris», 23 (31-III-1928), pp. 173-175. Reproduït parcialment a Montanyà, 1977, pp. 32-38.
- «Cinema», 23 (31-III-1928), p. 175. En col·laboració amb Salvador Dalí i Sebastià Gasch.
- «Notes entorn d'Ibsen», 24 (30-IV-1928), pp. 183-184.
- «L'anunci comercial, publicitat, propaganda», 24 (30-IV-1928), p. 184.

11. Amb aquest article Montanyà clou una polèmica suscitada al diari *La Nau* amb motiu d'unes pintures exposades per Salvador Dalí al II Saló de Tardor de l'any 1927. Els protagonistes principals d'aquesta polèmica van ser, d'una banda, Agustí Escasans («La sang és més dolça que la mel», I: 18, 21-X-1927, p. 5; «Després del Saló de Tardor: Les pintures de Salvador Dalí», I: 32, 7-XI-1927, p. 1) i Joan Gols («Després del Saló de Tardor: Les pintures sobrerrealistes de Salvador Dalí», I: 29, 3-XI-1927, p. 1; «Després del Saló de Tardor: Resposta als senyors Lluís Montanyà i Salvador Dalí», I: 34, 9-XI-1927, p. 1; «Després del Saló de Tardor: Rèplica final», I: 41, 17-XI-1927, p. 1), i, de l'altra banda, Lluís Montanyà (vegeu en la bibliografia l'article publicat a *La Nau*) i el mateix Salvador Dalí («Després del Saló de Tardor: Les pintures de Salvador Dalí», I: 32, 7-XI-1927, p. 1).

- En col·laboració amb Salvador Dalí i Sebastià Gasch. Reproduït a Molas, 1983, pp. 332-333.
- «Els 7 davant *El Centaure*. Proselitisme, no», 25 (31-V-1928), pp. 191-192. Reproduït a Montanyà, 1977, pp. 39-42, i a Molas, 1983, pp. 299-302.
- «Punts de vista sobre el superrealisme (*La flor de Califòrnia* de José María Hinojosa. *Puerto de sombra* de Juan Chabás», 26 (30-VI-1928), pp. 198-201. Reproduït parcialment a Montanyà, 1977, pp. 43-49.
- «J. M. López-Picó. Temes. Exercicis de geografia lírica. Al senyor Joan Sacs», 28 (31-IX-1928), pp. 219-220.
- «*Romancero gitano* de Federico García Lorca», 29 (31-X-1928), pp. 226-227. Reproduït a Montanyà, 1977, pp. 54-60.
- «Lletres Catalanes (*Elegies* de Sebastià Sánchez-Juan. *Pels camins del món* de Mateu Janés i Duran). Lletres andaluses (*La toriada* de Fernando Villalón. *Náufrago en 3 cuerdas de guitarra* de Rogelio Buendía). Lletres castellanes (*Yo, inspector de alcantarillas* d'E. Giménez Caballero)», 30 (31-XII-1928), pp. 234-236. Reproduït parcialment a Montanyà, 1977, pp. 61-63.
- «Punt i apart», 31 (31-III-1929), pp. 4-5. Reproduït a Montanyà, 1977, pp. 64-67, i a Molas, 1983, pp. 389-391.
- «El cadàver insepult... arriba a la perfecta correcció (educació)», 31 (31-III-1929), p. 15. En col·laboració amb Salvador Dalí i Sebastià Gasch.

D'Ací i d'Allà

- «La vida aventurera de Jean-Arthur Rimbaud», XVI: 115 (juliol 1927), pp. 207 i 226.

Fulls Grocs

- «Un altre fals prestigi. Joan Puig i Ferrer: Premi Crexells 1929. *El*

cercle màgic: la millor novel·la de l'any», 1 (15-XII-1929), p. 1. Reproduït a Montanyà, 1977, pp. 73-75.¹²

La Gaceta Literaria

«Un nou poeta català», 22 (15-XI-1927), p. 3. Reproduït a Montanyà, 1977, pp. 24-28.

«Superrealismo», 28 (15-II-1928), p. 5. Traduït de *L'Amic de les Arts*, 10 (31-I-1927), pp. 3-4.

«Carteles literarios», 33 (I-V-1928), p. 7. Traduït de *L'Amic de les Arts*, 23 (31-III-1928), pp. 174-175.

«Narciso: el personaje que encontró a su autor», 56 (15-V-1929), p. 5.

«Millàs-Raurell, novelista», 59 (1-VI-1929), p. 4.

Hèlix

«Primeres notes sobre *Ulysse*», 9 (febrer 1930), pp. 2-3. Reproduït a Montanyà, 1977, pp. 76-80.

L'Horitzó

«Poemes de García Lorca», 2 (10-VIII-1935), p. 4.

Manifest Groc, Barcelona, Imp. fills de F. Sabater, març 1928. En col·laboració amb Salvador Dalí i Sebastià Gasch. Reproduït a Molas, 1983, pp. 327-330 i p. 331 (facsimil).

12. Aquest article, de to fortament polèmic i que duia una al·lusiva dedicatòria («A Carles Riba, López-Picó i A. Esclasans, amb sorpresa»), va ser contestat per Carles Riba («Lletra oberta a Lluís Montanyà», *La Publicitat*, 8-I-1930, p. 5).

Meridià

- «Josep Lleonart. Premi Folguera 1937», 2 (21-I-1938), p. 3.
- «Pere Quart», 5 (11-II-1938), p. 5. Reproduït a Montanyà, 1977, pp. 117-119.
- «Jacques de Lacretelle, acadèmic», 7 (25-II-1938), p. 6.
- «Aniversari del poeta rus N. Nekrassov. Un poema de Nekrassov», 8 (4-III-1938), p. 5. Signat M. A.
- «Stephane Mallarmé», 9 (11-III-1938), p. 6.
- «Actualitat de Rilke», 11 (25-III-1938), p. 6.
- «Byron, poeta i revolucionari», 14 (15-IV-1938), p. 6.
- «La literatura catalana a l'estranger», 15 (22-IV-1938), p. 6. Signat M. A.
- «La llegenda de Thyl Ulenspiegel», 16 (29-IV-1938), p. 6.
- «L'actualitat literària», 18 (13-V-1938), p. 6. Signat M. A.
- «Geni o follia. Isidore Ducasse, comte de Lautréamont», 19 (20-V-1938), p. 6.
- «Registre d'entrada», 19 (20-V-1938), p. 6. Signat M. A.
- «Registre d'entrada», 20 (27-V-1938), p. 6. Signat M. A.
- «Un altre testimoni. *Els grans cementiris sota la lluna*», 21 (5-VI-1938), p. 6. Signat M. A.
- «Armes i lletres. Cada ciutadà un llibre per als germans del front», 23 (17-VI-1938), p. 6. Signat M. A.
- «El dolor, la poesia», 24 (24-VI-1938), p. 6.
- «André Maurois, acadèmic», 26 (8-VII-1938), p. 6. Signat M. A.
- «Els escriptors i la guerra», 28 (22-VII-1938), p. 6. Signat M. A.
- «L'Esfinx i la Quimera (A propòsit d'alguns joves poetes anglesos)», 30 (5-VIII-1938), p. 6. Reproduït a Montanyà, 1977, pp. 131-135.
- «Registre d'entrada. Theodor Dreiser», 31 (12-VIII-1938), p. 6.
- «Premi dels novel·listes 1937. Alfons Maseres», 32 (19-VIII-1938), p. 6. Signat M. A.
- «Registre d'entrada. Ernst Töller», 34 (2-IX-1938), p. 6. Signat M. A.
- «Charles Cros, poeta i inventor», 36 (16-IX-1938), p. 6. Signat M. A.
- «Un bell llibre de poesies», 37 (23-IX-1938), p. 6.
- «Jef Last», 37 (23-IX-1938), p. 6. Signat M. A.
- «Poesia de guerra», 41 (21-X-1938), p. 6.
- «Notes sobre Francis Jammes», 46 (26-XI-1938), p. 6. Signat M. A.
- «Els premis literaris a França», 50 (24-XII-1938), p. 6. Signat M. A.

- «Els premis literaris a la Generalitat», 51 (31-XII-1938), p. 5. Signat M. A.
 «Mort d'Alfonsina Storni», 51 (31-XII-1938), p. 6.

Mirador

- «Pere Coromines: *Les llàgrimes de Sant Llorenç*», 45 (5-XII-1929), p. 4.
 «G. Díaz Plaja: Rubén Darío», 76 (10-VII-1930), p. 4.
 «Una nova era literària», 102 (15-I-1931), p. 4.
 «Anglesos, francesos i espanyols», 104 (29-I-1931), p. 4.
 «Xavier Benguerel», 378 (14-V-1936), p. 6.
 «Bodas de sangre», 385 (9-VII-1936), p. 5. Reproduït a Montanyà, 1977 pp. 91-95.
 «Ramon Xuriguera», 390 (9-X-1936), p. 6.
 «Bénjamin Péret», 392 (29-X-1936), p. 5. Reproduït a Montanyà, 1977, pp. 96-99.¹³
 «Tristan Tzara», 394 (12-XI-1936), p. 5. Reproduït a Montanyà, 1977, pp. 100-103.
 «*Amor, inconeguda terra*», 397 (3-XII-1936), p. 5.
 «El càntic de Jorge Guillén», 401 (31-XII-1936), p. 5. Reproduït a Montanyà, 1977, pp. 111-116.
 «Premi Crexells 1936: Francesc Trabal», 402 (7-I-1937), p. 5. Reproduït a Montanyà, 1977, pp. 104-110.
 «Xavier Benguerel: Premi dels novel·listes 1936», 418 (29-IV-1937), p. 6.

Moments

- «Història i novella», 2 (31-XII-1936), p. 16.

13. En la pàgina 4 d'aquest mateix número de *Mirador* es publiquen les traduccions d'un poema («Dormir, dormir dans les pierres...») i d'una prosa («Il était une boulangère») de Bénjamin Péret, signades, respectivament, amb les inicials M. i L. M. que podrien correspondre a Lluís Montanyà donat que ell mateix li dedica un article.

La Nau

- «La tribuna dels lectors: El cas de les pintures de Salvador Dalí», I: 31 (5-XII-1927), p. 1.¹⁴

La Nova Revista

- «Lletres franceses: Resum de l'any literari de 1926», I: 2 (febrer 1927), pp. 165-170.
 «A propòsit de *Gertrudis* de J. V. Foix», I: 4 (abril 1927), pp. 367-368.
 «Lletres franceses: Henri Massis: *Défense de l'Occident*», II: 6 (juny 1927), pp. 153-159.

Oc

- «Panorama de les lletres franceses», VI: 113 (14-IV-1929), p. 4.
 «Una conversa amb Bénjamin Crémieux», VI: 115 (1-VIII-1929), pp. 4-5.

La Publicitat

- «Màgia blanca: *Nadja*, el darrer llibre d'André Breton» (20-X-1928), p. 4. Reproduït a Montanyà, 1977, pp. 50-53.
 «Orient-Occident: *Vers la unitat*» (11-XI-1928), p. 6.
 «Una noveïa: *Climats*» (16-XII-1928), p. 5.
 «Pels Estats Units d'Europa: L'aportació dels intel·lectuals» (5-II-1929), p. 5.
 «Pels Estats Units d'Europa: La tasca a realitzar» (14-II-1929), p. 6.
 «Pels Estats Units d'Europa: La solució federativa» (24-II-1929), p. 7.
 «Blaise Cendrars» (18-IV-1929), p. 5.
 «Frédéric Léfèbre i la crítica literària francesa» (28-IV-1929), p. 6.
 «Profund avui dia» (14-V-1929), p. 5. Reproduït a Montanyà, 1977, pp. 68-72.

14. Veg. n. 10.

- «Dues novel·les» (19-V-1929), p. 7.
- «Explicació del nostre temps: Lucien Romier i l'home nou» (5-VI-1929), p. 6.
- «Rimbaud, vident» (12-VI-1929), p. 6.
- «Superrealisme aplicat» (16-VI-1929), p. 6.
- «Bernanos, novel·lista del sobrenatural» (7-VIII-1929), p. 5.
- «El diàleg amb André Gide» (6-XI-1929), p. 5.
- «Roland Dorgelés a l'Acadèmia Goncourt» (8-XII-1929), p. 6.
- «Correspondència» (8-XII-1929), p. 6. Signat M. Ll.
- «Roland Dorgelés, novel·lista i repòrter» (21-XII-1929), p. 6.
- «Sebastià Sánchez-Juan: *Cua de gall*» (28-XII-1929), p. 5.
- «El monòleg interior, instrument literari (A propòsit de *Fanny*)» (19-I-1930), p. 7. Reproduït a Montanyà, 1977, pp. 81-84.
- «Alexis o el tractat de l'inútil combat» (30-I-1930), p. 6.
- «Josep Kessel: *Els cors purs*» (25-V-1930), p. 7.
- «Bénjamin Péret» (8-VI-1930), p. 7.
- «De Jules Renard a Leopold Chavreau» (9-VII-1930), p. 6.
- «*Divagacions* per Sebastià Sánchez-Juan» (18-VII-1930), p. 5.
- «Aparador de llibreria (Notes informatives)» (2-VIII-1930), p. 6. Signat Ll. M.
- «Cinema i literatura: *El cuirassat Potemkin* i *La flotte rouge*» (20-XI-1930), p. 5.
- «Literatura i cinema: Josep Germain: *La flotte rouge*» (7-I-1931), p. 5.
- «Vint-i-cinc anys de poesia» (1-III-1931), p. 6.
- «Tristan Tzara» (29-III-1931), p. 9.

Quaderns de Poesia

- «Algunes consideracions sobre la lírica de J. V. Foix», 7 (febrer 1936), pp. 53-57. Reproduït a Montanyà, 1977, pp. 85-89.

Revista de Catalunya

- «Julien Benda o l'esperit de contradicció», XVI: 82 (15-I-1938), pp. 122-131.

- «El premi nobel de literatura», XVI: 82 (15-I-1938), pp. 131-134.
- «Jean Prévost: *La chasse du matin*», XVI: 82 (15-I-1938), pp. 134-135.
- «Pierre Mac Orlan, la novella d'aventures i el fantàstic social», XVI: 83 (15-II-1938), pp. 278-292.
- «Henri Massis: *Le drame de Marcel Proust*», XVI: 83 (15-II-1938), pp. 292-293.
- «André Maurois i el fantàstic científic», XVI: 84 (15-III-1938), pp. 440-453.
- «Marc Chardoune: *Dieu créa d'abord Lilith*», XVI: 85 (15-IV-1938), pp. 618-619.
- «André Malraux o l'esperança», XVII: 86 (15-V-1938), pp. 133-143.
Reproduït a Montanyà, 1977, pp. 120-130.
- «Georges Bernanos, el darrer profeta o les coses pel seu nom», XVII: 89 (15-VIII-1938), pp. 636-647.